

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jaromíra Jirsy a soudců Jaroslava Fenyka a Jana Filipa (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatele **R. M.**, zastoupeného Mgr. Robertem Cholenským, Ph.D., advokátem, sídlem Bolzanova 461/5, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2018 č. j. 30 Cdo 3726/2017-85, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. dubna 2017 č. j. 15 Co 161/2017-71 a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. února 2017 č. j. 26 C 36/2015-63, za účasti **Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 2**, jako účastníků řízení, takto:

- I. Usneseními Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2018 č. j. 30 Cdo 3726/2017-85, Městského soudu v Praze ze dne 26. dubna 2017 č. j. 15 Co 161/2017-71 a Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. února 2017 č. j. 26 C 36/2015-63 bylo porušeno právo stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. dubna 2018 č. j. 30 Cdo 3726/2017-85, Městského soudu v Praze ze dne 26. dubna 2017 č. j. 15 Co 161/2017-71 a Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. února 2017 č. j. 26 C 36/2015-63 se ruší.**

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů, jimiž došlo dle jeho tvrzení k porušení jeho ústavních práv vyplývajících z čl. 36 odst. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 4 Ústavy.

2. Z obsahu vyžádaného soudního spisu vedeného Obvodním soudem pro Prahu 2 (dále jen „obvodní soud“) pod sp. zn. 26 C 36/2015 se podává, že v předmětném řízení stěžovatel žalobou proti České republice – Ministerstvu spravedlnosti (dále jen „ministerstvo spravedlnosti“) požadoval omluvu a přiměřené finanční zadostiučinění za porušení osobnostních práv podle § 11 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“).

3. V odůvodnění své žaloby ze dne 6. 1. 2014, podané Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“), stěžovatel doslova uvedl: „*Dne 25. prosince 2010 žalobce nastoupil do Vazební věznice Praha – Pankrác (dále jen „VV Pankrác“)* k výkonu trestu

nepodmíněného odnětí svobody, když byl předtím uznán vinným ze spáchání trestných činů útok na veřejného činitele a útok na státní orgán. Krátce po přijetí byl hospitalizován v Nemocnici s poliklinikou VV Pankrác kvůli zdravotním potížím způsobeným volným odmítáním stravy. Zde mu byla dne 4. ledna 2011 bez jeho souhlasu aplikována krevní transfuze. Tím došlo k porušení jeho práv podle § 23 odst. 2 zákona č. 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a zároveň podle čl. 5 Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny. Zároveň s uvedeným zákrokem byly vůči žalobci bez zákonného důvodu použity omezovací prostředky. Tím bylo porušeno ustanovení čl. 1 odst. 1, 2, 3, 6, 7, 8 věstníku MZ č. 5 částky 7/2009, o používání omezovacích prostředků u pacientů ve zdravotních zařízeních České republiky. V obou popsanych případech byla též porušena žalobcova práva zaručená v čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Důkaz: zdravotnická dokumentace o žalobcově hospitalizaci – k vyžádání od žalované.“ V petitu žaloby pak požadoval stanovení povinnosti omluvit se za zásah a zaplacení 1 500 000 Kč.

4. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 12. 2014 č. j. Ncp 489/2014-6 bylo rozhodnuto, že k projednání a rozhodnutí ve věci stěžovatelovy žaloby jsou příslušné okresní soudy a věc tak bude postoupena obvodnímu soudu. Rozhodnutí učinil bez jakéhokoliv odůvodnění.

5. Následně obvodní soud vyzval stěžovatele, aby doložil, že svůj nárok uplatnil u ministerstva spravedlnosti. Stěžovatel tedy ministerstvu spravedlnosti zaslal listinu nazvanou „žádost o odškodnění“, datovanou 13. 3. 2015, s totožným odůvodněním, jaké měla výše uvedená žaloba. Obvodní soud poté přerušil řízení do doby skončení předběžného projednání nároku podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“).

6. Dne 25. 9. 2015 se k žalobě vyjádřilo ministerstvo spravedlnosti, které především vneslo námitku promlčení tvrzeného nároku, a to již k okamžiku podání žaloby k městskému soudu. Dále uvedlo, že z žalobních tvrzení vyplývá, že vězeňská služba údajně porušila stěžovatelova práva podáním krevní transfuze bez stěžovatelova souhlasu a užitím omezovacích prostředků. Tím však nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu a vzniku újmy na straně stěžovatele. Stěžovatel nepředložil žádný doklad, z něž by odpovědnost státu za uvedené jednání vyplývala. Vzhledem ke stručnosti žaloby se proto ministerstvo spravedlnosti k věci blíže nevyjádřilo.

7. Rozsudkem ze dne 15. 12. 2015 č. j. 26 C 36/2015-33 obvodní soud v plném rozsahu zamítl stěžovatelovu žalobu. Důvodem bylo zřejmé promlčení tvrzeného nároku podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb.

8. Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel odvolání k městskému soudu, ve kterém namítal, že v dané věci se má aplikovat obecná tříletá promlčecí lhůta. Nárok na omluvu se pak nepromlčuje vůbec. Usnesením městského soudu ze dne 29. 2. 2016 č. j. 15 Co 84/2016-44 byl rozsudek obvodního soudu zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Z odvolání stěžovatele dle městského soudu vyplynulo, že jeho vůlí nebylo uplatňovat nárok podle zákona č. 82/1998 Sb. Stěžovatel se domáhal omluvy a finanční satisfakce za zásah do jeho osobnostních práv podle § 11 a násl. občanského

zákoníku. Vzhledem k tomu, že se obvodní soud touto otázkou vůbec nezabýval, zrušil odvolací soud napadený rozsudek, neboť jde o vadu, která nemohla být napravena v rámci odvolacího řízení. Obvodnímu soudu uložil, aby se v dalším řízení zaměřil na odstranění vad samotné žaloby, která postrádá vyličení základních skutkových okolností, tedy v čem je spatřován zásah do osobnostních práv, kdo do jeho práva zasáhl, jaká újma mu tím vznikla a jakým způsobem dospěl stěžovatel k výši požadovaného zadostiučinění.

9. Obvodní soud následně vyzval stěžovatele k doplnění žaloby, aby splňovala zákonné náležitosti. Obsahově obvodní soud tuto výzvu formuloval totožně s výše uvedeným pokynem městského soudu. Na tuto výzvu stěžovatel reagoval sdělením ze dne 20. 5. 2016, kde doslova uvedl: *„Žalobce má za to, že ve své žalobě sice správně označil žalovanou – Českou republiku, avšak organizační složkou, která by za ni měla v řízení jednat, není ministerstvo spravedlnosti, nýbrž Vězeňská služba České republiky. K zásahu do žalobcova osobnostního práva došlo tím, že žalobci byla proti jeho vůli a přes jeho nesouhlas podána krevní transfuze a byly při tom proti němu neoprávněně použity omezovací prostředky. Subsidiárně došlo k dehumanizaci žalobce, který byl chybně označen za osobu stíženou duševním onemocněním. Původcem tohoto zásahu byli zaměstnanci Nemocnice s poliklinikou Vázební věznice Praha – Pankrác a příslušníci Vězeňské služby České republiky. Žalobci způsobená újma spočívá v samotném zásahu do jeho fyzické a morální integrity, jenž může být charakterizován jako mučivé útrapy. Při stanovení výše relutární satisfakce žalobce vyšel z judikatury Evropského soudu pro lidská práva týkající se zásahů podobné povahy, inter alia, z rozsudku ze dne 5. dubna 2005 ve věci Nevmerzhitsky v. Ukrajina (stížnost č. 54825/00) a ze dne 19. června 2007 ve věci Ciorap v. Moldavsko (stížnost č. 12066/02).“*

10. K žalobě se následně vyjádřila i Vězeňská služba České republiky, Generální ředitelství Praha (dále jen „vězeňská služba“). Aniž by se podrobně vyjadřovala k meritu věci, uvedla, že její lékaři a zařízení jsou ve stejném postavení jako jiná zdravotnická zařízení. Vězeňská služba proto navrhla, aby bylo rozhodnuto o vystoupení ministerstva spravedlnosti z řízení před obvodním soudem a vstupu vězeňské služby na jeho místo.

11. Obvodní soud usnesením ze dne 4. 8. 2016 č. j. 26 C 36/2015-55 vyzval stěžovatele, aby uhradil soudní poplatek ve výši 15 000 Kč.

12. Usnesením ze dne 1. 2. 2017 č. j. 26 C 36/2015-63 pak obvodní soud (asistentem soudce) odmítl stěžovatelovu žalobu. Dle soudu stěžovatelova žaloba, ani po doplnění, nesplňuje zákonné náležitosti, aby o ní bylo možné rozhodnout. Rozhodujícími skutečnostmi jsou údaje, které jsou zcela nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Je nutné vyličit skutkový stav tak, aby jej bylo možné jednoznačně individualizovat. Nesplnění tohoto požadavku brání soudu ve věci pokračovat. Stěžovatel pak ani přes výzvu žalobu řádně nedoplnil, neboť v jejím doplnění není uvedeno nic podstatného, co by nebylo již v původním návrhu. Žaloba tak nadále postrádá vyličení základních skutkových okolností.

13. Proti tomuto rozhodnutí podal stěžovatel odvolání, o němž rozhodl městský soud napadeným usnesením tak, že potvrdil usnesení obvodního soudu. Dle odvolacího soudu byl stěžovatel podrobně poučen o tom, jak má žalobu doplnit a o následcích nesplnění této výzvy. Stěžovatel v doplnění pouze opravil označení organizační složky

státu a zopakoval druh mu způsobené újmy. Nevymezil však konkrétně, za jakých okolností došlo k tvrzené krevní transfuzi a použití donucovacích prostředků a konkrétně jakým způsobem došlo k porušení jeho osobnostních práv. Nevymezil rovněž nikterak vznik nemajetkové újmy na své straně, věcně nezdůvodnil výši požadovaného nároku a neobjasnil srozumitelně ani příčinnou souvislost. Odmítnutí žaloby tak bylo dle městského soudu namístě.

14. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel dovolání, které Nejvyšší soud odmítl napadeným usnesením. Stěžovatel dle dovolacího soudu předkládá zejména své vlastní skutkové závěry, na nichž buduje své vlastní a od odvolacího soudu odlišné právní hodnocení. Podle dřívější judikatury musí žalobce vymezit uplatňovaný nárok tak, aby jej bylo možné jednoznačně individualizovat, tedy tak, aby došlo k nezaměnitelnému vymezení skutkového stavu. Neuvede-li ovšem žalobce všechna potřebná tvrzení, významná podle hmotného práva, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení, jestliže v ní vylíčil alespoň takové skutečnosti, kterými byl vymezen předmět řízení po skutkové stránce. Od těchto závěrů se soudy nižších stupňů neodchýlily. Z toho důvodu odmítl Nejvyšší soud stěžovatelovo dovolání pro nepřipustnost.

II.

Argumentace stěžovatele

15. V ústavní stížnosti stěžovatel doslovně opakuje klíčové části podané žaloby, kterou stěžovatel považoval za dostatečně jasnou. Přesto byl stěžovatel soudem vyzván k doplnění nezbytných náležitostí (viz výše). V první řadě považoval stěžovatel tuto výzvu za nezákonnou, neboť stanovení částky je věcí soudu. Stěžovatel tak žádné výpočty činit nemusí, a to tím spíše pod hrozbou odmítnutí žaloby. Stěžovatel však přesto na výzvu reagoval a opětovně uvedl, v čem spatřuje porušení svých práv. Stěžovatel přisvědčuje názoru soudu, že v jeho reakci na výzvu nebylo uvedeno nic podstatného, co by nebylo už v původním návrhu. Ten však stěžovatel považuje za bezvadný v oblasti vylíčení skutkových okolností a specifikace zásahu. Uvedenou výzvu stěžovatel považoval za nezákonnou a nebylo možné na ni reagovat jiným způsobem.

16. Dále stěžovatel podotýká, že závěr Nejvyššího soudu o nepřipustnosti jeho dovolání je zřetelně v rozporu s obsahem tohoto podání. Stěžovatel v dovolání poukázal na starší judikaturu Nejvyššího soudu, dle níž není třeba (resp. možné) určitý druh nemajetkové újmy prokázat, neboť k ní dochází v psychické sféře dotčené osoby. Dovolání neobsahuje žádné stěžovatelovy vlastní skutkové závěry, ale zabývá se výhradně právním posouzením náležitostí stěžovatelovy žaloby.

17. Popsaný postup pak stěžovatel označuje za frapantní zásah do jeho práva na soudní ochranu a přístup k soudu. Stěžovatel pokládá za ostudné, že mu soudy neposkytly ochranu před zásahem do fyzické a morální integrity, která je co do fakticity a intenzity zjevná, ale staví stěžovatele do pozice zeměměřiče z Kafkova Zámku. Dle stěžovatele však takové pojetí justice odporuje účelu, pro nějž existuje a pro nějž jsou na její provoz z veřejných rozpočtů vydávány nemalé prostředky. Ze všech uvedených důvodů tak stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud zrušil napadená rozhodnutí.

18. Zde Ústavní soud poznamenává, že stěžovatel výslovně nenavrhl zrušení usnesení obvodního soudu, nicméně jeho námitky fakticky směřují i proti jeho obsahu, resp. proti postupu obvodního soudu, jehož rozhodnutí bylo městských soudem potvrzeno. Ústavní soud tedy přistoupil i k přezkumu tohoto napadeného rozhodnutí.

III.

Vyjádření ostatních účastníků řízení a replika stěžovatele

19. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení.

20. Na žádost Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřily Nejvyšší soud a městský soud. Ministerstvo spravedlnosti a vězeňská služba, vystupující v předcházejícím řízení za žalovanou Českou republiku (viz sub 2 a 10), se k ústavní stížnosti nevyjádřily. Protože byly poučeny o tom, že v takovém případě bude Ústavní soud vycházet z toho, že se svého postavení vzdávají, nebylo s nimi již dále v posuzované věci jednáno.

21. Nejvyšší soud ve svém vyjádření pouze odkázal na obsah svého rozhodnutí a vyslovil názor, že stěžovatelova ústavní práva nebyla napadeným usnesením zasažena.

22. Městský soud ve svém vyjádření uvedl, že stěžovatelova argumentace vychází z jeho mylné představy o perfektnosti jeho žaloby. To vyplývá i z dovolání, v němž stěžovatel uvedl, že zásah do osobnostního práva je s ohledem na druh zásahu nutno presumovat. Soud musí mít k dispozici skutková tvrzení, podle nichž může požadovaný nárok posoudit. Podle ustálené judikatury se nemajetková újma presumuje pouze v případech odškodnění za nepřiměřeně dlouhé řízení. I v těchto případech však musí mít soud k dispozici konkrétní údaje o okolnostech případu. Z podané žaloby soud dovodil pouze tolik, že stěžovatel se domáhá peněžité náhrady za to, že jej personál věznice nenechal zemřít. I toto by však bylo tvrzení, které soud očekával od stěžovatele. Podle právní úpravy soud určí dostatečnou náhradu „s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo“. Tyto okolnosti tak soudu musí být známy. A to i kvůli posouzení otázky pasivní legitimace. Snaha soudů se odpovědně zabývat stěžovatelovým návrhem je dle městského soudu patrna již z předchozího postupu, kdy došlo k vrácení věci obvodnímu soudu k novému posouzení. Za zábavný označil městský soud argument o nemalých veřejných prostředcích financujících provoz justice od stěžovatele, který se z veřejných rozpočtů domáhá zaplacení částky 1 500 000 Kč, aniž by byl ochoten vynaložit úsilí na sepsání několika vět.

23. Uvedená vyjádření byla zaslána stěžovateli na vědomí a k případné replice. Této možnosti stěžovatel využil a uvedl, že ani z vyjádření městského soudu nelze seznat, jak měla být žaloba formulována či doplněna. Názor městského soudu o tom, že podáním krevní transfuze byl stěžovateli zachráněn život, pro který však není ve spise žádný podklad, musí činit danou žalobu v očích městského soudu zcela nemyslitelnou. A přehlíží skutečnost, že pro takový zásah do fyzické integrity musí existovat mimořádný důvod. Tím sice mělo být údajné duševní onemocnění stěžovatele, které se však lékařsky nepotvrdilo. Pouhá skutečnost držení hladovky nečiní osobu duševně nemocnou. Dále připomněl, že podobně bezohledně nenakládalo s vězeňskými protesty

ani zdravotnictví komunistického Československa. Podstatná je však především otázka procesní povahy, zda stěžovatelova žaloba splňovala formální náležitosti. Dle stěžovatele tomu tak bylo, což dokládá i vyjádření městského soudu, z nějž není patrné, co soudy po stěžovateli požadovaly.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

24. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

25. Po zvážení všech výše uvedených skutečností dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

26. Předmětem napadených rozhodnutí byla toliko otázka určitosti a srozumitelnosti podané žaloby, nikoliv meritorní posouzení stěžovatelem uplatněných nároků. V tomto směru tak musel své závěry omezit i Ústavní soud, a nemohl tedy hodnotit důvodnost podané žaloby a oprávněnost požadovaných nároků v jakékoliv rovině.

27. Ústavní soud ve svém ustálené judikatuře opakovaně konstatoval, že právo na meritorní projednání žaloby je základním prvkem ústavního práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny [srov. např. nálezy ze dne 13. 2. 2001 sp. zn. IV. ÚS 456/2000 (N 28/21 SbNU 245) nebo ze dne 7. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 3564/15 (N 107/81 SbNU 695)]; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Na obecně rozsáhlejší závěry uvedené judikatury lze beze zbytku odkázat. Odmítnutí žaloby pro její neurčitost je přípustné toliko tehdy, kdy její formulace jednoznačně brání jejímu věcnému projednání, přičemž soud vynaloží přiměřenou snahu uvedené nedostatky žaloby odstranit. Svůj postup pak musí soudy srozumitelně odůvodnit. Zároveň platí, že odmítnutí žaloby nemůže být toliko „sankcí“ za nedostatečnou komunikaci se soudem (srov. např. usnesení ze dne 9. 4. 2015 sp. zn. III. ÚS 3909/14). Soud v této fázi řízení toliko posuzuje, zda je žaloba jako celek, tedy mimo jiné i co do toho, čeho a na jakém základě se žalobce domáhá, přesná, určitá a srozumitelná. Soud musí zcela přesně vědět, o čem má jednat a rozhodnout, neboť soud nemůže účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti než jsou navrhovány (srov. např. usnesení ze dne 30. 6. 2015 sp. zn. I. ÚS 3942/14). Takové povinnosti přitom musí být určité a uchopitelné, neboť i pouhá nesrozumitelnost či neurčitost petitu je důvodem pro odmítnutí žaloby (srov. např. usnesení ze dne 28. 11. 2017 sp. zn. III. ÚS 3104/17 nebo ze dne 23. 10. 2018 sp. zn. III. ÚS 3186/18). Žalobu přitom nelze

považovat za neurčitou, jestliže žalobnímu návrhu nebo jeho části nebude moci být vyhověno proto, že není v souladu s hmotným právem; posuzovat soulad žaloby s hmotným právem ještě předtím, než bude požadovaný nárok věcně projednán, soudu nepřísluší [viz náleze ze dne 13. 2. 2001 sp. zn. IV. ÚS 456/2000 (N 28/21 SbNU 245)]. Soudy se přitom musí snažit o takovou interpretaci vůle žalobce, která meritorní projednání žaloby umožňuje [srov. náleze ze dne 7. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 3564/15 (N 107/81 SbNU 695)]. Nemohou tedy, na základě přepjatě formalistických tvrzení, předstírat, že žalobcově záměru nerozumí.

28. Aplikuje-li Ústavní soud výše uvedené závěry na projednávaný případ, musí dospět k závěru, že soudy svým procesním povinnostem nedostály. Stěžovatelova žaloba, popsaná výše, je dle Ústavního soudu sice stručným, avšak přesto dostatečně určitým a srozumitelným procesním návrhem. Nelze ji označit za zmatečnou, nečitelnou či jinak nesrozumitelnou [srov. náleze ze dne 7. 6. 2016 sp. zn. I. ÚS 3564/15 (N 107/81 SbNU 695)]. Žalobní petit je pak dostatečně určitý a srozumitelný, protože je v něm vyjádřen návrh stěžovatele, aby žalované byla uložena povinnost zaplatit jí konkrétně uvedenou peněžní částku a omluvit se [viz náleze ze dne 13. 2. 2001 sp. zn. IV. ÚS 456/2000 (N 28/21 SbNU 245)]. Soudy podle napadených rozhodnutí spatřovaly nedostatky uvedené žaloby v nevyličení základních skutkových okolností. V jejich odůvodnění, jakož i procesní výzvě stěžovateli k doplnění žaloby, soudy postrádají vyjmenování toho, v čem je spatřován zásah do osobnostních práv, kdo do jeho práva zasáhl, jaká újma mu tím vznikla a jakým způsobem dospěl stěžovatel k výši požadovaného zadostiučinění. Aniž by Ústavní soud musel hodnotit zákonnost a zejména podrobnou určitost (dle tvrzení odvolacího soudu) takové výzvy, je dle jeho názoru zřejmé, že stěžovatelova žaloba, a to zvláště s jejím doplněním po výzvě obvodního soudu, uvedené skutečnosti uvádí, resp. lze je z jejího obsahu snadno racionálně dovodit.

29. Jde-li o vyličení toho, „v čem je spatřován zásah do osobnostních práv“, pak stěžovatel v žalobě tvrdí, že mu byla proti jeho vůli (a v rozporu s právními předpisy) podána krevní transfuze a byly proti němu (rovněž protiprávně) užity omezovací prostředky. Jistou neurčitost lze snad přiznat pouze slovnímu spojení „užity omezovací prostředky“. Ty však, jak vyplývá z kontextu žaloby, nejsou podstatou stěžovatelových tvrzení, a taková nejasnost nemůže činit celou žalobu neprojednatelnou. Zvláště když soudy nikterak neupřesnily, že by právě tuto část pokládaly za neurčitou. Z žaloby je tedy dle Ústavního soudu naprosto zřejmé, že zásah do osobnostních práv je žalobcem spatřován v provedení lékařského zákroku (a tedy zásahu do tělesné integrity a lidské důstojnosti podle čl. 7 odst. 1 Listiny) v rozporu s právními předpisy. Totožně ostatně žalobu chápaly ministerstvo spravedlnosti a vězeňská služba. V reakci na výzvu soudu ještě stěžovatel upřesnil, že daný postup byl takovým zásahem do jeho fyzické a morální integrity, že jej lze chápat jako mučivé útrapy. Otázka určitosti zásahu do osobnostních práv je tak dle Ústavního soudu vymezena velmi srozumitelně. Uvedené pak dle Ústavního soudu platí rovněž u žádaného vyličení toho, „jaká újma stěžovateli vznikla“. Vzhledem k povaze zasažených práv je dle Ústavního soudu tvrzená újma zcela určitá.

30. Vyličení skutečnosti, „kdo do jeho práva zasáhl“, je z žaloby rovněž zřejmé. Stěžovatel nejen jednoznačně určil žalovaný subjekt (byť v tomto směru došlo následně v řízení k určitému vývoji, neboť nebylo zřejmé, která organizační složka České republiky má být v této oblasti žalovaná), ale stejně tak určil, že původci protiprávního

jednání byli zaměstnanci nemocnice a příslušníci vězeňské služby. Zároveň určil jednoznačně zařízení a den, kdy k zásadu došlo, přičemž jako důkaz navrhl příslušnou zdravotnickou dokumentaci. Takové vymezení je dle Ústavního soudu dostatečně určité. Je zcela pochopitelné, že žalobce, který v nemocničním zařízení podstupuje proti své vůli fakticky násilný zákrok (podle jeho tvrzení), nebude kupříkladu znát jména konkrétních zaměstnanců, kteří takový zákrok provádí nebo číslo pokoje či název podaných medikamentů. Zvláště odkáže-li zároveň na příslušnou zdravotnickou dokumentaci.

31. Konečně, jde-li o vylíčení toho, „*jakým způsobem dospěl stěžovatel k výši požadovaného zadostičinění*“, je v této otázce třeba souhlasit se stěžovatelem, že ten žádným způsobem nemusí propočítávat anebo jakkoliv líčit, z jakého důvodu si cení svých osobnostních práv právě tak, jak uvádí v petitu. Stěžovatel přesto na tuto výzvu stručně zareagoval a odkázal na podobné případy řešené Evropským soudem pro lidská práva.

32. Dle Ústavního soudu není tedy dostatečně odůvodněný závěr obecných soudů, dle něhož žaloba (i s doplněním) není dostatečně určitá v těch prvcích, které obvodní soud uvedl ve výzvě k doplnění. Odvolací soud sice v odůvodnění napadeného rozhodnutí dále uvedl, že stěžovatel nevymezil konkrétně, za jakých okolností došlo k tvrzené krevní transfuzi a použití donucovacích prostředků, a konkrétně jakým způsobem došlo k porušení jeho osobnostních práv. Nevymezil dle odvolacího soudu rovněž nikterak vznik nemajetkové újmy na své straně, věcně nezdůvodnil výši požadovaného nároku a neobjasnil srozumitelně ani příčinnou souvislost. Ani při takovém odůvodnění však dle Ústavního soudu odmítnutí žaloby neobstojí. Jednak jde dané odůvodnění částečně nad rámec výzvy obvodního soudu, avšak především ani ono nijak nevymezuje, absence jakých skutečností brání projednání žaloby. Stěžovatel přiměřeně podrobně vymezil lékařský zákrok, odkázal na zdravotní dokumentaci, a tvrdil, že tento zákrok byl proveden bez jeho souhlasu a tedy v rozporu s právními předpisy. Jakkoliv by pochopitelně bylo nutné v dané věci teprve provést dokazování, podle nějž bude možné rozhodnout, nebrání tato skutečnost v zahájení řízení.

33. Toliko pro úplnost lze konstatovat, že nedostatečná odůvodnění rozhodnutí nižších soudů nedoplnil ani Nejvyšší soud. Za nesprávný zároveň Ústavní soud považuje jeho názor, že polemika stěžovatele v otázce posouzení určitosti žaloby (resp. povinnost žalobce něco v žalobě doložit), případně zákonnosti výzvy k jejímu doplnění, je pouze „*předkládáním vlastních skutkových závěrů*“. Dle Ústavního soudu jde u obou těchto otázek především o právní hodnocení procesních úkonů účastníků řízení, resp. soudu.

34. Ústavní soud tedy uzavírá, že výše popsany postup soudů, jímž došlo k odmítnutí stěžovatelovy žaloby, a tím i k zásahu do práva na přístup k soudu, není ústavně přípustným způsobem odůvodněn. Při hodnocení určitosti a úplnosti žalobního návrhu je třeba dát přednost takovému výkladu vůle žalobce, který umožní věcné projednání žaloby, jejíž případné nedostatky se lze pokusit odstranit v rámci důkazního řízení, přičemž riziko neúspěchu takové snahy nese zásadně žalobce. Odmítnutím žaloby v takové procesní situaci dojde k odepření práva žalobce na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, které rovněž zahrnuje právo stran sporu přednést své argumenty a dozvědět se, jak je soud zhodnotil a proč jim nevyhověl.

35. S ohledem na shora uvedené Ústavní soud shledal, že všechna ústavní stížností přímo či nepřímo napadená rozhodnutí porušují ústavně zaručené právo stěžovatele na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Proto bez nařízení ústního jednání bez přítomnosti účastníků podané ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a napadená rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil s tím, že se tak věc vrací obvodnímu soudu (viz sub 18).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 28. května 2019

Jaromír Jirsa
předseda senátu